

Vezir

Bu hamle kızlarımız için: Şah!

Mavikale'nin bu sayısında, satranca odaklanan bir gerilim filmi tanıtacağız: Vezir

Prof. Dr. Ergin Çiftçi
Sporcu
erginciftci@gmail.com

Filmin Künyesi

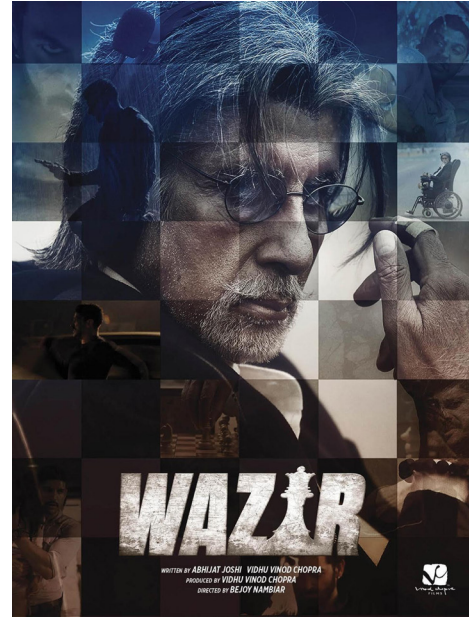
Türkçe adı	Vezir
Orijinal adı	Wazir
İngilizce adı	64 Squares
Yönetmen	Bejoy Nambiar
Yapım yılı	2016
Yapımcı ülke	Hindistan
Orijinal dil	Hintçe
Süresi	103 dakika
Eserin yazarı	Vidhu Vinod Chopra
Oyuncular	Amitabh Bachchan, John Abraham, Farhan Akhtar, Aditi Rao Hydari, Neil Nitin Mukesh, Manav Kaul, Mazel Vyas, Anjum Sharma
Yaş sınırı	12 Yaş ve üzeri
IMDB Puanı	7.3

Perde mutluluğun doruklarında Hintli bir genç çift ile açılır. Erkek yakışıklı, kız alımlıdır, aşkları da bir o kadar görkemli. Günün birinde bir de güzel kızları olur. Mutlulukları ancak filmlerde olabilecek kadar abartılmıştır; sanki yönetmen yaşanması kaçınılmaz

mutsuz anları kesip çıkartmış, geriye bir peri masalı kalmıştır. Açılış müziği bitince yavaşça gerçek dünyaya döneriz; rüya gibi bir hayatın kâbusa dönüşüne tanıklık ederiz.

Terörle mücadele timinde görevli bir polis memuru olan Daanish Ali, karısı Ruhana ve kızı Rooni ile Delhi sokaklarında arabasıyla seyir halindedir. Daanish Ali, bir mağazaya giren karısını beklerken tesadüfen azılı suçlu Rameez'i görür. Suçluyu takibe başlayan Daanish Ali, küçük kızını da tehlikeye atmıştır. Çıkan çatışmada küçük kız hayatını kaybeder. Olaydan kendisini sorumlu tuttuğu yetmezmiş gibi benzer şekilde düşünen karısı Ruhana da kendisini terk eder.

Daanish Ali, Rameez dâhil olmak üzere kızını yaşamdan koparan çatışmanın sorumlularından öcünü alınca yaşamak için bütün gerekçelerini de yitirdiğini anlar. Yalnız, amaçsız ve anlamsız bir hayat kalmıştır elinde. Kızının mezarı başında yaşamına son vermeye karar verir. Tam da bu sırada mezarlığa gelen ve duruma tanıklık eden gizemli bir kişi intiharın gerçekleşmesini önlemiş olur. Daanish Ali, yüzünü görmediği bu gizemli kişinin olay yerinde düşürdüğü cüzdanı bulur. Cüzdanda genç bir kadının çocukluktan itibaren farklı yaşlarda çekilmiş fotoğrafları dikkat çekicidir. Cüzdandaki kimlikten elde ettiği ismin izini süren Daanish Ali, çocuklar tarafından kapısı sıkça çalınan bir mekâna gelir: Nina'nın Satranç Okulu!

Vezir filminin afişi.

Satranç Okulu'nun tek satranç ustası, tekerlekli iskemleye mahkûm olan Pandit Omkarnath Dhar'a Panditji olarak da hitap edilmektedir. Panditji iki bacağı ve karısını yıllar önce geçirdiği bir trafik kazasında kaybetmiş, hayata uzun zaman biricik kızı Nina ile tutunmuştur. Kızı Nina'nın da geçen yıl merdivenden düşme sonucu ölümüyle yapayalnız kalmış, kızının bu cüzdanda kalan fotoğraflarıyla teselli bulmaya çalışmıştır. Panditji, kızının fotoğraflarını geri getirdiği için Daanish Ali'ye minnettardır. Nina artık yaşamamasına karşın bütün hayatını doldurmaktadır. İşte, okulun küçük öğrencilerinin bir taraftan satranç öğrenirken bir taraftan da provasını yaptıkları satranç konulu bu piyes bile Nina'nın anısındadır. Kü-

Daanish Ali, Nina'nın Satranç Okulu'nda çocuklarla satranç oynuyor.

şah onu ağlattı. Gözü yaşlı piyon Yarattıcısına gitti: "Tanrım, kötü şahı nasıl alt edebilirim? Yolunu göster bana!" Tanrı dedi ki: "Küçük piyon, sen satrancın temelisin. Doğru hamleleri yaparsan bir vezir olursun!" Tanrı'nın öğüdünü dinleyen piyon, cesur bir kale ile arkadaş oldu. Kale sakın bir arkadaştı, ama arkadaşı incitilirse deliye dönerdi. Piyon, kaleyi serbest bırakmak için, son hamlesinde kendini feda etti. Böylece Kale kötü şahı mat edebilecekti...

Bu süreçte kızlarının yasını tutan iki adam arasındaki dostluk da ilerler. Panditji bir gün aniden alınan intikamın kızının acısını hafifletip hafifletmediğini sorar; Kendisinin de intikam almak istediği bir kişinin var olduğunu söyler! Kızı Nina, ülkenin önemli bakanlarından Yazaad Qureshi'nin küçük kızına satranç öğretmek üzere gittiği evde merdivenden düşerek hayatını kaybetmiştir. Olayın aslında bir cinayet olduğuna inanan ve bundan bakını sorumlu tutan Panditji, davanın aydınlatılması için Daanish Ali'den yardım ister.

çük bir piyonu canlandıran, piyon kadar küçücük bir çocuk bu sırada repliğini çalışmaktadır: "Güçlü şahı nasıl alt edebilirim ki!"

Daanish Ali, kızının satranç öğrenmek için bu okula gelmeye başladığını ancak yalnızca iki derse katılabildiğini öğrenir. Kızının bir zamanlar atmosferini soluduğu bu mekân onun için bir anda kutsiyet kazanmış gibidir. Panditji, küçük kızın iki derse rağmen oyunu çok kolay bulacak kadar yetenekli olduğunu fark etmiştir. Daanish Ali de bu durumu onaylar: "Evet, satrançta beni hep yenerdi!" Panditji gülümser; "Son gidişinde 'Babamı göndereyim, ona da satranç öğret, çünkü zavallı adam çok zayıf' demişti... Buraya gelip çocuklarla satranç oyna. Göreceksin, kızınla oynuyor gibi, hissedeceksin, tıpkı benim gibi."

Daanish Ali, Panditji'nin yüreklen-dirmesiyle satrancını ilerletmek için okula gitmeye başlar. Gerçekten de çocukların alay etmesine neden olacak kadar zayıf bir oyuncudur (Diyagram 1). Panditji de Daanish Ali'ye destek olur. Zamanla bu çabanın meyveleri görülür; Daanish Ali giderek çocuklara karşı oyun kazanmaya başlar.

Panditji, çocukların sahneye koya-

cağı "Piyon ve Şah" piyesi için Daanish Ali'nin dansçı olan karısı Ruhana'yı da okula getirmeyi başarır. Aynı mekânı kullanmaya başlayan eşler arasındaki buzlar da zamanla eriyecektir.

Giderek "Piyon ve Şah" adlı piyesin konusu anlatıcının ağzından öğrenilir: *Evvel zaman içinde, satranç ülkesinde zavallı bir piyon yaşardı. Bütün satranç taşları onu severdi. Fakat bir gün, kötü*

Panditji (solda), Daanish Ali'ye satranç çalıştırıyor.

Daanish Ali, Yazaad Qureshi'nin ilginç yaşam öyküsünü keşfeder: Ücra bir köyde yoksul bir dokumacı olarak yaşarken teröristlerin saldırısına uğramış, köyden bir tek kendisi ve kızı Ruhi sağ kurtulabilmiştir. Ülke çapında yankı yaratan bu olaydan sonra barış mesajları veren bir halk kahramanına dönüşen Yazaad Qureshi, politikaya girmiş ve hızla yükselerek önemli bir bakan olmuştur. Yazaad Qureshi, ailesini kaybettiği saldırıdan sorumlu tuttuğu Rameez için Daanish Ali'ye minnettarlığını ifade eder. Ancak Daanish Ali'nin yalnızca Nina olayının peşinde olduğunu öğrenir. Bu olayın üstüne gidilmesine öfkelenen Yazaad Qureshi, bu akıl dışı ithamdan vazgeçmeleri için Daanish Ali ve Panditji'yi uyarır. Ancak ikilinin tutumlarını değiştirmemesi bakanın oyuna "vezirini" sürmesine neden olur. Vezir çok güçlü bir taşır ve tahtadaki bütün dengeleri değiştirecektir. Tehdit ve saldırı dozunu giderek arttıran vezir hamleleriyle Panditji'nin hayatını kaybetmesine neden olur. Daanish Ali bu saldırganlığı cezasız bırakmayacağına yemin edecek ancak oynanan satranç kombinezonunun ne kadar karmaşık olduğunu perde inmeden hemen önce fark edebilecektir.

Vezir, Hintli yönetmen, yapımcı ve senaryo yazarı Vidhu Vinod Chopra'nın eserine dayanıyor. Chopra'nın senaryoyu ilk olarak 2001'de gün yüzüne çıkardığı, Dustin Hoffman gibi ünlü

Küçük piyon Yaratıcı'sına yakarıyor: "Tanrım, kötü şahı nasıl alt edebilirim?"

oyuncuların yer aldığı bir Hollywood filmi olarak kendi yönetmenliğinde gerçekleştirmeyi planladığı ancak çeşitli nedenlerle bu fikrinden vazgeçtiği söylentiler arasında. Yıllar sonra aynı senaryo için kamera arkasına geçen Hintli yönetmen Bejoy Nambiar, Vezir ile satranç teması kullanan gerilim filmleri zincirine parlak bir halka ekliyor. Birbirinden güzel satranç takımlarının sahnelerini bezediği film izleyiciyi hemen içine çekiyor. Bollywood sinemasının güçlü aktörleri Amitabh Bachchan ve Farhan Akhtar sayesinde filmin tansiyonu hiç düşmüyor. Yönetmen, kimi zaman nefesini tutmak zo-

runda kalan izleyiciyi bir solukta inen perdeyle buluşturuyor.

Vezir, kahramanlarını satranç taşlarıyla özdeşleştirerek heyecanlı bir satranç partisi izlediğimiz hissine kapılmamızı sağlıyor: Bakan Yazaad Qureshi kötü Şah, onun amaçlarına uygun hareket eden gizemli adamı güçlü Vezir, engelli satranç ustası Panditji zavalı bir Piyon ve zamanla satrancını geliştiren Daanish piyonu kollayan Kale olarak öne çıkan önemli figürler oluyor. Yönetmen, ikisi de kötü insanların eylemleri nedeniyle kızını kaybeden iki kahramanın farklı yollardan intikam alma çabasını anlatırken adeta satranç bilgisinin getirdiği farkı da vurguluyor.

Bütün bu olumlu yönlerine karşın film satrançsever izleyiciye doyurucu satranç konumları sunamıyor. Daanish Ali'nin satranç okulundaki ilk oyununda maça yoğunlaşmadığı ve sevimli küçük bir kıza kolayca mat olduğu görülür (Diyagram 1). Bu sahne incelendiğinde satranç tahtasının ters olduğu, şah ve vezirin yanlış yerleştirildiği fark edilir. Kale piyonunun feda edilmesi ile kalenin açılan hatta daha etkili olmasının anlatıldığı sahnede de uygunsuz

"Piyon ve Şah" piyesi izleyici önüne çıkıyor.

Bollywood'un efsanevi aktörü Amitabh Bachchan, satranç ustası Panditji rolünde bir kez daha devleşiyor.

bir konum kullanılmıştır (Diyagram 2 ve 3). Filmin ana temasının gösterildiği bu konumda bile aşikâr bir hata yapılmış olması filmin önemli bir satranç danışmanlığı almadığını gösteriyor.

Hindistan'ın Delhi ve Keşmir bölgelerinde geçen Vezir, satranca odaklanan bir başka Hint filmi olan Satyajit Ray'in Satranç Oyuncuları'nı hatırlamamıza neden oluyor. Vezir, pek çok açıdan, daha önce bu sayfalarda tanıtılan ülkedaşının gerisinde kalıyor. Buna karşın, izleyiciye sunduğu satranç takımlarının zenginliği açısından, Vezir bir boy öne geçiyor. Film bu açıdan zengin bir satranç müzesini andırıyor.

Güzel bir satranç filmi daha sona eriyor. Satranç ustası Panditji'nin inanılmaz kombinezonunun aklımda bıraktığı leziz tat, beynimin kıvrımlarında sakince dolaşiyor. Bütün taşlarını feda ederek tuzağa çektiği rakip şahın, görkemli ordusunun çaresiz bakışları altında, bir piyon hamlesiyle mat olmayı beklediği o eşsiz konumları hatırlıyorum. Satranç aşığı kızlarını kaybetmiş bu iki adam başlangıçta ne kadar perişan görünüyordu! Onlar için zaman kolayca akıp gitmeyecek, sürekli yenilenen bir organlarını parça parça koparıp durmakla geçecek gibi görün-

yordu. O acılı zaman boyunca umutsuz bir kombinezonu sabırla örmüşlerdi. Satranç, her zamanki gibi sabrı ve emeği karşılıksız bırakmamış, bir kez daha gönül yaralarına merhem olmuştu. Satranç oyuncularının yaşamları sonlansa da satranç sürecekti, birbirinden güzel taşlar arasında sürekli yeniden yaşam bulan ölümsüz bir ruh gibi.

Filmten Diyagramlar

Diyagram 1

wKd1,Qc3,Nb5,g1,Bc1,f1,Ra1,h1,Pa2,b2,c2,d3,e2,f2,g2,h2/bKd8,Qe8,Nb8,f6,Bc8,f8,Ra8,h8,Pa7,b6,c7,d7,e7,f7,g6,h7

Satranç Okulu Öğrencisi – Daanish Ali

Siyah hamlededir.

1...a6?? 2. ♖xc7#

Diyagram 2

wKe1,Qd1,Ne4,g1,Bc1,e2,Ra1,h1,Pa2,b4,c3,d2,e3,f2,h2/bKe8,Qd8,Nb8,g8,Bb7,f8,Ra8,h8,Pa7,b6,c7,d7,e7,f6,g7,h7

Pandit Omkarnath Dhar - Daanish Ali

Siyah hamlededir.

1...h5?? Kale için açık hat oluşturmak için yapılan piyon fedası aslında oyunun kaybedilmesine yol açacak kadar hatalı bir hamle.

Diyagram 3

wKe1,Qd1,Ne4,g1,Bc1,e2,Ra1,h1,Pa2,b4,c3,d2,e3,f2,h2/bKe8,Qd8,Nb8,g8,Bb7,f8,Ra8,h8,Pa7,b6,c7,d7,e7,f6,g7,h5

Pandit Omkarnath Dhar - Daanish Ali

Beyaz hamlededir.

1. ♕h5+ ve mata çare yok.

[1...g6 2. ♕xg6#; 1...♖xh5 2. ♖xh5 + g6 3. ♖xg6#]

Kaynaklar

1. <http://www.imdb.com/title/tt0315642/> (Erişim tarihi: 31.12.2016)